

Ny Dag får svar på tal

Öppet brev till kommunisterna av Willy Brandt

En del norska kommunister har reagerat surt på min sista bok. Jag har kritiserat dem och de har satt sig till motvärm. Det är deras goda rätt. Men norska och svenska kommunister har gått längre. De har lämnat den politiska diskussionen och börjat med lika ärelösa som ärekränkande beskyllningar. Har de på allvar tänkt sig, att jag bara ska se på detta och hålla mun? Självklart gör jag inte det.

Det är de offentliga angreppen i Ny Dag av den 22 juni och 14 augusti och i nr 22 av Friheten jag har bestämt mig för att ta itu med. De går ut på följande:

1. Man är missnöjd med mitt omtalande av norska kommunistpartiets hållning under den första perioden av ockupationen.
2. Jag beskylls för att vara angivare och för att "utlämna våra bästa landsmän till Gestapo och ockupationsmakten".
3. Kommunisterna anklagar mig för att vara tysk. Förstasidesartikeln i Friheten står under rubriken "Tysken i Stockholm".
4. Jag ska vara "en bestämd sorts tysk, en tysk med tveklaktig förtid".
5. Jag ska tills för inte länge sedan ha hört hemma hos "de bittra te sovjetfjenderna inom arbetarrörelsen".

Låt mig ta beskyllningarna punkt för punkt. Jag får då börja med min framställning av norska kommunistpartiets politik. Här vill jag först understryka, att min publicistiska verksamhet i Sverige har dikterats av önskan att sprida mesta möjliga nykter och saklig upplysning om förhållandena i Norge. Jag har fått tillräckligt stort erkännande från både norskt och svenskt håll för att kunna svälja det omotiverade påståendet, att min bok skulle innehålla "de grövsta förfälsknings fakta". I de allra flesta av mina artiklar och översikter har jag inskränkt mig till att skildra nazisternas framfart och det norska folkets motstånd för att på det sättet bidra till att skapa större förståelse

för Norges sak och stärka den antinazistiska fronten. När jag skulle gå ut större översikter i bokform, har jag likväl inte funnit mig kunna undertrycka allmänt tillgängliga fakta om diskussioner och nyanser inom den norska fronten — i den utsträckning det var möjligt utan att skada det mål Norge kämpar för eller sätta människor i fara.

I den sista boken har jag av ett par hundra sidor använt några få till att ge ett visst intryck av de överläggningar, som pågick i fjol om vilka linjer man borde följa i kampen mot ockupationsmakten. Alla vet, att kommunisterna spelade en betydande roll i den diskussionen. I en sammanhängande framställning av

relses paroll om motstånd mot överfallsmännen stod offentliggjord i Ny Dag den 12 april 1940. Och det var bara starten. "G. Linge", som kanske inte är alldeles okänd för "A. D." i Ny Dag, använde en god del av spaltutrymmet i den efter Kominterns upplösning nedlagda veckotidningen Die Welt i Stockholm för att baktala den norska fronten. Särskilt ivrig var han 1940—1941 för att få "avslöjat" arbetarpartiets och de fackliga ledarnas förräderi, som skulle bestå i att de gick samman med "bourgeoisin". På kommunistpartiets förlag i Stockholm utkom också en hel broschyr med fula angrepp på dem, som inte delade vissa norska kommunisters syn.

Frågan om kommunisternas ståndpunkt under den senare debatten om den mest ändamålsenliga taktiken ligger på ett något annat plan. Kravet på att övergå till mer aktiv kamp mot ockupationsmakten hade således min sympati. Frågan var emellertid, som jag säger i min bok, om man gagnade någon med att uppmana normmännen att ta i bruk den jugoslaviska metoden. Jag hade satt mig in i guerillakrigets historiska och aktuella villkor — se min bok om guerillakriget, utgiven 1942 — och ansåg mig kunna konstatera, att Norge är ett av de land där denna form av krigföring kan spela en stor roll — i samband med att det ingriper reguljära stridskrafter utifrån. Utan sådan samverkan skulle guerillakriget i Norge ha möjligheter endast i en sådan situation, där moralen bland ockupationstrupperna var så medtagen, att den hindrade dem i effektiva motåtgärder.

Mer avgörande än sådana överväganden var emellertid det klara besked som gavs av de norska myndigheterna, bl. a.

att Gestapo hade läst Ny Dag inte bara de dagar angreppen mot mig stod publicerade. När "A. D." säger, att jag inte borde ha återgivit utdrag av brev från kommunistpartiets folk i Norge till regeringen i London, får jag svara, att jag utslutande har använt mig av dokument, som varit distribuerade i Norge och som därför inte kunde betraktas som konfidentiella.

Friheten motiverar sin beskyllning mot mig med att jag betecknat "Arbejderklassens innenlandsbyrå" som en kommunistisk institution. Jag trodde uppriktigt

detta problem kunde jag inte underlåta att omtala:

att kommunisterna 1940 angrep norska regeringen för att ha kastat Norge ut i kriget och att de stämplade Norges allierade som "imperialistiska huvudfiender".

att de dirigerade den s. k. fackopositionen, som hotade att ödelägga tillitsförhållandet inom arbetarrörelsen och mellan arbetarna och andra befolkningslager,

att de gav parollen om en arbetar- och bonderegierung under de tyska bajonetternas skydd, då de uppenbart trodde på hållfastheten av den tysk-ryska paktens.

Jag skrev vidare, att skulle man vara rättvis måste man tillägga, att det fanns kommunister som inte delade dessa uppfattningar men att det var dessa uppfattningar som var bestämmande för partiets officiella politik. Jag har icke angripit norska kommunister för annat än att de enligt min och många andras uppfattning har fört en politik, som var felaktig och farlig. Det lönar sig inte att prata allt för mycket om den snön som föll i fjol, men ett sådant vingelorgan som det norska kommunistpartiets kan inte göra anspråk på att bli läromästare i nationell politik.

Det tjänar ingenting till att bortförklara fakta eller hänvisa till de fel andra kan ha begått. Jag har tidigare inte underlåtit att dra fram t. ex. den illusions- och undfallenhetspolitik, som rädde under riksrädsförhandlingarna. Ett faktum är och blir, att den kommunistiska linjen år 1940 skapade förvirring och stod i strid med norska och allmänt antinazistiska intressen. Kommunisterna har sedan företagit en radikal kursändring, och det länder dem till heder. Men varför kan de inte i likhet med andra dödliga öppet och ärligt erkänna, att de tog fel? Varför exploderar de bara man rör vid deras förtid? Har de blivit helgon?

Någon vill kanske säga: Men låt oss då sluta med den där gamla striden. Här till är att svara: Det var inte jag och mina meningsfränder som tog upp striden. Vi bara ingrep i den för att få sakerna på deras rätta plats. Polemiken i svensk press öppnades från kommunistiskt håll. Det första angreppet på den norska regeringens och norsk arbetarrö-

relsen i tal av konungen och statsministern. Man fick inordna sig under de riktlinjer, som uppdrogs av de ansvariga organen. För många stod det så, att det från kommunistiskt håll försöktes pressa fram kampförhållanden, som den överväldigande delen av hemmafrenten önskade få uppskjutna och som den ännu inte var mogen för. Härom skrev jag i min bok:

"Det fanns nog också tendenser i Norge, som helst ville undgå allt som luktade sabotage. Det är självklart galeit, och dessutom orealistiskt — gränsen mellan passivt motstånd på en arbetsplats och aktivt sabotage är flytande, i varje fall godtar inte nazisterna någon klar skillnad. Men den linje, kommunisterna gjorde sig till talesmän för, var ödesdigert, så som maktförhållandena låg till. Den kunde uppbaras av den mest renhåriga kampvilja — och man bör inte dölja att många kommunister har offrat livet under sitt arbete — men det var en lycka för Norge att den inte fick anslutning."

Nu kommer jag över till beskyllningarna för angiveri. Påståendet i Ny Dag av den 22 juni, att jag skulle ha givit Gestapo ett tips genom att framhålla kommunisternas "aktivistiska" linje, tar jag inte på allvar. Man kan nog utgå från,

att det var ett nog så lönt tips till landet och lika mycket eller lite angiveri som när man t. ex. nämner, att Fri Fag-bevegelse uppbares av aktiva fackliga företrädarna. Centralstyrelsen för Norges kommunistiska parti har i en resolution, publicerad i nr 21 av Friheten — senare också återgiven i Ny Dag — sökt ge det utseende av att riktlinjerna om "arbetarklassens plats i Norges nationella frihetskamp", som på sin tid utsändes av "innenlandsbyråen", var ett gemensamt program för de två arbetarpartierna. Detta står lika mycket i strid med de faktiska förhållandena som det intryck som därvid ska väckas att "innenlandsbyråen" talar å den samlade norska arbetarrörelsens vägnar. Beskyllningen för angiveri ser ut att reducera sig till, att jag har omtalat en osmaklig partipolitisk manöver.

Jag är självklart ense om, att de som lever i emigrationen bör vara ytterst försiktiga så att de inte sätter normmän därhemma i fara. Själv kan jag inte finna, att jag har brutit mot försiktighetsreglerna. Skulle någon kunna övertyga mig om, att jag likväl någon gång har gjort det, skulle jag vara den första att beklaga det. Jag kan emellertid inte underlåta att hän-

Forts. på sidan 14.

Trots allt! lämnar trots utrymmesbristen med nöje plats för Willy Brandts svar på den fula förtalskampanj han utsatts för i norsk och svensk kommunistpress. Willy Brandt är sedan mycket länge välkänd för Trots allts läsare för sina Norge-meddelanden, där vår tidning länge var ensam i svensk press att ge sanningen om Norge. Han är — det kan nu omtalas också författare till Trots allts utmärkta Norge-böcker, av vilka den första, Norge under hakkorset, utkom redan hösten 1940 — den första bok i Sverige rörande Norges lidanden — och skrevs redan innan författaren fick norskt medborgarskap, alltså medan han ännu var tysk medborgare. Willy Brandt står om någon tysk förfädd fri från alla sammanblandning med Nazi-Tyskland, och det är särskilt upprörande att han miss-tänkliggöres från håll, där man 1939, 1940 och ännu till midsommar 1941 stod i Stalins tjänst, vid Hitlers sida, och lojalt mot dessa två deltog i hetsen mot demokratin.

Trots allts redaktör, som har återopats från majdagarna i Barcelona 1937, kan intyga, att han träffade Brandt först där nere och fann honom stå så neutral som möjligt till de stridande. Men vittnet ifråga kanske inte passar Ny Dag, eftersom han i den internationella kommunistpressen beskylldes att jämte August Spångberg ha — varit utsänd av Hitler för att arrangera revolten i Barcelona! Han kan emellertid försäkra, att så icke var förhållandet.

Ny Dag får svar på tal...

167

Forts. från sidan 2.

visa till, att manuskriptet till mina böcker har varit på förhand förelagda den norska myndigheten i Sverige, som sådan verksamhet närmast sorterar under, förutom privata normmän vars omdöme jag sätter pris på.

Det som kännetecknar angreppet i Friheten är, att anmärkningen om "innehållsbyråer" användes som motivering för att insinuera, att jag utlämnar normmän till Gestapo. Jag bortser här ifrån, att Friheten själv sörjer för att ge det förment angiveriet den spridning det kan få genom tidningen. Man måste väl ha rätt att anta, att Friheten när något längre än de få exemplar på min bok, som har kommit över gränsen. Huvudsakligen är att sammankoppla beskyllningen för angiveri med min tyska börd, så att jag som inte känner mig från förr och mitt arbete ska få intrycket att jag närmast är Gestapo-agent.

Jag är övertygad om, att Frihetens angrepp, som under tiden också har blivit avtryckt i Ny Dag, inte kommer att stå emot på norskt håll. Den illegala tidningen London-Nytt har redan tagit till orda och jag bifogar London-Nyts artikel som bilaga till detta brev.

"Avslöjandet", att jag är av tysk börd, är inget avslöjande. Jag har aldrig dolt, att jag ursprungligen är tysk, och jag har intet skäl att skämmas för det. Det är alldeles riktigt, att jag 1933 — dock inte i februari — kom som flykting från Tyskland till Norge. Jag hade den gången inte fyllt 20 år men hade i en rad år varit med i aktivt arbete mot nazismen. Nazisterna tog mitt fosterland ifrån mig, Hitler tog också mitt stasmedborgarskap. Då jag måste resa från mitt hemland 1933, tvivlade jag inte ett ögonblick om vilket land jag skulle resa till. Jag reste till Norge, som jag första gången hade lärt känna 1931. Norsk arbetarrörelse, som jag hade varit med i sedan 1933, gav mig ett nytt hem. I Norge fick jag den väsentliga delen av min utbildning, där fann jag vänner och där grundade jag familj. Norge blev mitt andra fädernesland, och norska regeringen gav mig norsk statsmedborgarskap.

I april 1940 vägrade jag att resa från Norge och kom således alls inte strax till Stockholm. Jag ville göra nytta för mig under kriget, men det var tyvärr alltför lite man kunde få gjort. Det stod emellertid klart för mig, att jag så länge detta krig varade hade en uppgift framför alla andra, nämligen att tjäna Norges sak mot den nazistiska överfallsmakten. Detta var bakgrunden för mitt arbete, som jag upptog strax efter det jag hade kommit över till Sverige i juli 1940. Det var självklart också min medborgarplikt och ett infriande av en del av den tacksamhetsskuld, jag stod i till Norge.

En del kommunister söker mobilisera mot mig den antityska stämning, som har vuxit sig stark som en begriplig reaktion mot nazismens framfart. Effekten ska ökas med frågan, vilka de normmän är som opererar tillsammans med tysken Willy Brandt. För mig — och jag har skäl att anta för den största delen av den norska fronten — är kampen mot Nazi-Tyskland inte någon rasstrid. Jag vet tillräckligt väl, vilket ansvar som drabbar stora delar av det tyska folket, men ansvaret drabbar inte bara tyskarna, och en del av dem har under de mest ogynnsamma villkor fortsatt kampen mot nazismen i alla dessa år. Det är de — mina vänner — som är morgondagens kamrater i arbetet med att bygga upp en tryggare värld. Jag känner mig knuten vid Norge med tusen band, men jag har aldrig uppgivit Tyskland — det andra Tyskland. Jag arbetar för att krossa nazismen och dess bundsförvanter i alla land så att både det norska, det tyska och alla andra folk ska kunna leva. Jag har mist fosterland två gånger under loppet av dessa år. Jag arbetar för att vinna två fosterland tillbaka — ett fritt Norge och ett demokratiskt Tyskland. Den dag ska också komma, då det hat, som är ofrånkomligt under kriget, blir övervunnet. En gång kommer det Europa att bli verklighet, där det går an att leva för europeer.

Jag kommer nu till min "tivelaktiga förtid". Här kan jag inte underlåta att påpeka, att Ny Dag har gett sig in på ett område, som hittills har varit förbe-

hållet det nazistiska Folkets Dagblad. Varken mer eller mindre.

Det är riktigt, att jag vid splittringen av tyska socialdemokratin hösten 1931 följde den flygel, som bildade Socialistiska Arbetar-Partiet (SAP) och dess ungdomsförbund (SJV). Genom att jämställa detta ungdomsförbund med Flygpartiets ska folk ges intryck av, att det närmast var en nazistisk organisation. Och det vågar man skriva om en organisation, som har fått ihjälslagna eller fängslade de flesta av sin aktiva kader, om en organisation som de tyska kommunisterna gång på gång ville ha med i avtal om enhetsfront och folkfront. Jag är överhuvud spänd på, vad de tyska kommunisterna har att säga till den inledda hetskampanjen.

Det är lögn, att jag på någon som helst tidpunkt skulle ha sökt mina politiska förbindelser bland "de trotskistiska kretsarna i Norge" — om man då med "trotskister" inte menar envar som tillät sig att angripa Komintern-politiken. Vad mina "hjärtliga förbindelser" med Hakon Meyer angår, så kan jag nöja mig med att konstatera, att jag avbröt mina förbindelser med Meyer flera år före kriget medan kommunisterna samarbetade med honom så sent som 1940 — på en tidpunkt då det var alldeles klart att denne man gick quislingarnas ärenden.

Till Spanien kom jag 1937 som korrespondent för ett par norska arbetartidningar och som observatör för mina tyska kamrater inom SAP — som den gången hade organiserat samarbete med tyska socialdemokrater, borgerliga demokrater och — tyska kommunistpartiet. Någon "rådgivare" för POUM kunde jag inte bli om inte annat än därför att POUM-folket inte ville lyssna till mina eventuella råd. Frågan om, hurvida POUM organiserade upproret i Barcelona i början av maj 1937 har jag intet skäl att ingå på i detta sammanhang. Där om har jag tidigare givit besked i ett som broschyr spritt föredrag, vari jag också framhöll vad som skilde mig både från POUM och från kommunisterna. Min "roll" under den blodiga majveckan såges ännu inte vara klarlagd i alla detaljer. Varför frågar ni inte de kommunisterna jag mötte i Spanien? Jag kan också hänvisa till två svenska vittnen, riksdagsman August Spångberg och redaktör, dåvarande riksdagsman Ture Nerman, som vid det laget uppehöll sig i Barcelona och som vet att jag inte var engagerad varken på ena eller andra sidan i den tragiska uppgörelsen mellan de inbördes stridande katalanierna. Påståendet, att jag skulle ha varit hotad med arrestering från de republikanska myndigheternas sida, är lögn. Det var på förhand bestämt, att jag skulle resa tillbaka från Spanien i slutet av juni 1937, och jag fick utresetillstånd på vanligt sätt då jag ansökte därom. Sedan fortsatte jag att arbeta för Spaniens sak, bl. a. som sekreterare i Den norske hjelpekomité för Spania och i nära kontakt med den spanske chargé d'affaires i Oslo.

Jag har aldrig varit någon sorts representant för Internationella Transportarbetar-Federationen. Ny Dags fråga, om det berodde på bristande vilja eller om det medverkade andra orsaker till, att mitt antifascistiska arbete bland tyska sjömän fick ett magert resultat, blir stående som en gemen insinuation. Däremot har jag fört politisk korrespondens med I.T.F:s nu avlidne generalsekreterare Edo Fimmen på samma sätt som med andra funktionärer inom den internationella arbetarrörelsen.

Påståendet, att jag vid någon tidpunkt skulle ha haft någon sorts förbindelse med "den tidigare polska generalstaben" är ren lögn.

Ny Dag säger, att det är min egen hemlighet, från vilka kanaler jag får de nyheter som ligger till grund för mitt medarbetarskap i norska frågor i svensk press. Ny Dag kan vara lugn för att kanalerna är åtskilligt mindre grumliga än de källor, som har levererat stoffet till angreppen — eller om man så vill angivelsen — mot mig. Jag har också kunnat konstatera gång på gång, att Ny Dag har klippt mina "tivelaktiga" nyheter från andra tidningar, som om de var tidningens eget nyhetsmaterial.

Vad det gäller förebråelsen, att de svenska polismyndigheterna skulle se

med särskild välvilja på mitt arbete, så kan jag bara hoppas att Ny Dag har rätt.

Låt mig till sist endast konstatera, att påståendet, att jag skulle ha hört hemma bland de bittraste sovjetfienderna inom arbetarrörelsen, är helt oriktigt. Jag har mycket riktigt förbehållit mig rätten att fritt bedöma förhållandena i vilket som helst land, men jag har också ständigt varit bland dem inom arbetarrörelsen, som har gått in för förståelse av Sovjet-Unionens problem och mesta möjliga intima samarbete mellan Sovjet-Unionen och arbetarrörelsens och demokratin krafter.

I den utredning om fredsmålen, som jag framlade på ett internationellt 1 maj-möte i Stockholm i år, konstaterades bl. a.:

att hela den demokratiska världen beundrar Röda arméns och ryska folkets hjältemodiga kamp mot den nazistiska överfallsmakten,

att den misstro som rått mellan Sovjet-Unionen och demokratierna måste undanröjas,

att demokratiska socialister är villiga att ge Sovjet-Unionen fullt stöd på alla områden, som kan ha betydelse för det sociala nyskapetsarbetet och för att uppnå de mål som fastslogs i den demokratiska grundlagen av 1936.

att en samlad och oavhängig arbetarrörelse i alla land är den bästa garanti för att främja ett verkligt närmande mellan alla folk och därmed också tryggas Sovjet-folkens ställning.

Jag har även varit och är alltså anhängare av samling inom arbetarrörelsen. Inte minst av det skälet har jag sett med glädje på Kominterns upplösning. I det fredsprogram jag redan har nämnt går vi in för arbetarenhet: fackligt och politiskt, nationellt och internationellt. Vi går in för en enhetlig socialistisk internationell på demokratisk grund.

Bakhållsangrepp kan inte få mig att vika från mina principer och från att fortsätta arbetet efter de linjer jag anser vara riktiga. Jag hoppas, att det också i Norge ska bli möjligt att övervinna splittringen och komma fram till den samling av de demokratiska och socialistiska krafter, som har förberetts under okkupationen. Samtidigt anser jag, att ska kommunisterna vara med i en sådan samling, må de bekväma sig till att avskrika skurkstreck och metoder av den nedriga art jag här har varit nödsakad att syssla med.

Stockholm 16 augusti 1943.

Willy Brandt.